

بررسی شاخص‌های مرگ‌ومیر پزشکان

مجری: دکتر فرداد درودی

نوع طرح: متعارف بلند مدت

سال شروع: ۱۳۷۵

سال پایان: ۱۳۷۶

چکیده

مقدمه

تربیت نیروی انسانی متخصص از دغدغه‌های مهم هر کشور است. نیروی انسانی متخصص برای بسیاری کشورها یک کالای استراتژیک به شمار می‌رود. به دلیل جایگاه ویژه پزشکان در نظام خدمات بهداشتی درمانی کشور و به سبب تأثیر مستقیم خدمات این قشر بر روی شاخص‌های سلامتی جامعه، بررسی وقایع تندرستی و بهداشتی پزشکان یک اولویت به شمار می‌آید. بررسی شاخص‌های میرایی به‌عنوان یکی از گویاترین شاخص‌های بهداشتی می‌تواند به این امر یاری رساند.

روش‌شناسی

به‌منظور ارزیابی واقعه مرگ در پزشکان ایرانی شاخص‌های میرایی طی یک دوره ۲۷ ساله (از اول فروردین سال ۱۳۴۸ تا آخر اسفند ۱۳۷۴) در میان ایرانیانی که فارغ‌التحصیل رشته‌های دکترای عمومی، تخصصی و فوق تخصصی در یکی از رشته‌های پزشکی، دندان‌پزشکی، داروسازی و دکترای علوم آزمایشگاهی بوده و در زمان مطالعه دارای شماره نظام پزشکی یا داروسازی یا علوم آزمایشگاهی ثبت‌شده در سازمان مرکزی نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران بودند، موردبررسی قرار گرفت.

یافته‌ها

تعداد کل موارد مرگ ۱۷۴۲ مورد بود که از آن میان ۱۶۶۱ مورد (۹۵/۶ درصد) مرد و ۷۶ مورد (۴/۳۷ درصد) زن بوده‌اند. از میان کل پزشکان متوفی ۷۸۵ نفر (۴۵/۲۷ درصد) پزشکان عمومی، ۱۸۲ نفر (۱۰/۴۹ درصد) دندان‌پزشک، ۶۴ نفر (۳/۶۹ درصد) داروساز، ۲۳ نفر (۱/۳۲ درصد) متخصص علوم آزمایشگاهی و ۶۸۰ نفر (۳۹/۲ درصد) دارای مدارک تخصصی و فوق تخصصی بوده‌اند. رده‌بندی تخصصی در میان پزشکان مرد متوفی به ترتیب فراوانی عبارت بوده است از ۱- پزشک عمومی ۲- مدارک تخصصی و فوق تخصصی ۳- دندان‌پزشکی ۴- داروسازی ۵- علوم آزمایشگاهی. این رده‌بندی در میان پزشکان زن به‌صورت ۱- مدارک تخصصی و فوق تخصصی ۲- پزشک عمومی ۳- دندان‌پزشکی ۴- داروسازی بوده است.

این مطالعه نشان داد که میزان مرگ‌ومیر خام پزشکان در طی سال‌های شمسی کاهش یافته است (از ۱۴/۰۱ در هزار در سال ۱۳۵۰ به ۲/۳۸ در سال ۱۳۷۳)؛ اما تعداد مطلق موارد مرگ افزایش داشته است (از ۳۸ مورد در سال ۱۳۵۰ به ۱۲۲ مورد در سال ۱۳۷۳). به‌علاوه فاصله زمانی دو واقعه مرگ در یک سال در طول سال‌های شمسی کاهش یافته است (از مقدار هر ۱۴/۶ روز یک پزشک در سال ۱۳۴۹ به مقدار ۲/۹۹ روز یک پزشک در سال ۱۳۷۳).

میانگین سن مرگ در کل پزشکان متوفی ۵۹/۷ سال شمسی بوده است. این میزان در میان پزشکان مرد ۶۰/۱ و در میان پزشکان زن ۵۰/۹ سال شمسی بوده است. میانگین سن مرگ در میان پزشکان عمومی

۶۰/۱۰، در بین دندان‌پزشکان ۶۰/۵۱، در بین داروسازان ۵۹/۵۶ و در بین متخصصین علوم آزمایشگاهی ۶۵/۱۸ سال بوده است. سن متوسط مرگ در بین متخصصان ۵۸/۹ سال بود. مرگ‌های زیر ۴۰ سال به‌عنوان مرگ نابهنگام در نظر گرفته شد. مرگ‌های نابهنگام ۲۰۵ مورد (۱۱/۷ درصد) از کل مرگ‌های ثبت‌شده را تشکیل داد. تعداد مرگ‌های نابهنگام در طول زمان افزایش داشته است (از ۱ مورد در سال ۱۳۴۸ به ۲۱ مورد در سال ۱۳۷۳). سن متوسط مرگ در این زیرگروه در طی زمان کاهش یافته است (از ۳۹ سال در سال ۱۳۴۸ به ۳۱/۶۷ در سال ۱۳۷۴). خطر نسبی مرگ در پزشکان دارای تخصص‌های ارتوپدی، چشم‌پزشکی، گوش و حلق و بینی، جراحی قلب، جراحی پلاستیک ۱/۲۹ برابر (حدود اطمینان ۹۵ درصد = ۱/۵۹-۱/۰۵) در مقایسه با پزشکان عمومی بود. به همین ترتیب خطر نسبی مرگ در رشته بیهوشی ۱/۹۶ برابر (حدود اطمینان = ۱/۸۳-۱/۱۵) مردان پزشک بود. کل علل مرگ ثبت‌شده در جمعیت مورد مطالعه ۳۰۰ مورد بود. شایع‌ترین علل مرگ ثبت‌شده به ترتیب سکت قلبی با ۱۰۵ مورد (۳۵ درصد)، تصادفات رانندگی و حمل‌ونقل با ۷۴ مورد (۲۴/۷ درصد) و شهادت ۳۰ مورد (۱۰ درصد) بود. امید به زندگی برای پزشکان در گروه سنی ۲۹-۲۵ سال بیشتر از جمعیت عمومی نسبت به سن امید به زندگی و برای گروه سنی ۶۰ سال به بالا کمتر از جمعیت عمومی بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

کل سال‌های زندگی ازدست‌رفته در میان پزشکان متوفی برابر ۱۳۰۹۰/۱ سال بوده است. کل سال‌های مولد زندگی ازدست‌رفته در میان پزشکان در طی مدت مطالعه برابر ۱۵۷۴۵ سال بوده است؛ در نتیجه به ازای هر سال شمسی ۵۸۳/۱ سال مولد ازدست‌رفته و به ازای فوت شدن هر پزشک قبل از ۶۵ سالگی، ۱۵/۲ سال مولد از میان رفته است. مجری طرح و همکاران، توجه به وضعیت سلامتی پزشکان و عوامل مؤثر بر کاهش میرایی آن‌ها را ضروری می‌دانند.

کلیدواژه: شاخص‌ها، مرگ‌ومیر، خدمات بهداشتی درمانی، پزشکان، ایران.